

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش معاصر

مؤلف:

جک دمین^۱

مترجمین:

دکتر ادیب‌برشن

دکتر رضا صابری

(عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان)

دکتر امیرسلطانی نژاد

جامعه‌شناسان

^۱ Jack Demaine

سرشناسه: دمین، جک
عنوان و نام پدیدآور: جامعه‌شناسی آموزش و پرورش معاصر
مؤلف: جک دمین - مترجمین: دکتر ادیبه برشان - دکتر رضا صابری - دکتر امیرسلطانی نژاد

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۳۰۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۴۶-۴۹-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: عنوان اصلی: Sociology of Education Today, ۲۰۰۱.
یادداشت: واژه‌نامه
یادداشت: کتابنامه
موضوع: جامعه‌شناسی تربیتی، Educational sociology

شناسه افزوده: برشان، ادیبه، ۱۳۶۰ - مترجم
شناسه افزوده: صابری، رضا، ۱۳۵۰ - مترجم
شناسه افزوده: طائی نژاد، ۱۳۵۹ - مترجم
شناسه افزوده: دمین، جک، ۱۹۴۷ - م. ویراستار، Demaine, Jack
رده‌بندی کنگر: ۳۰۶/۲/۱۳۹۶
رده‌بندی دیویی: ۳۰۶/۷۴/۱۳۹۶
شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۴۶-۴۹-۱

جامعه‌شناسان

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش معاصر
جک دمین / دکتر ادیبه برشان - دکتر رضا صابری - دکتر امیرسلطانی نژاد

چاپ اول: ۱۳۹۷ تهران/ تعداد ۲۰۰ نسخه
قیمت: ۲۹۰۰۰ تومان/ چاپ و صحافی دیجیتال: نگین
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۴۶-۴۹-۱
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی، صفحه‌آرایی و ویراستاری: جامعه‌شناسان
طراح جلد: افسانه آسایش

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:
تهران، خیابان انقلاب، رویروی درب اصلی
دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷
کتاب‌فروشی جامعه‌شناسان
تلفن: ۶۶۰۰۰۵۱، ۸۱ - ۶۶۹۵۹۶۸۰
تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM
Email: Sociologists15@gmail.com

فهرست

۹	تألیف: ریاره نویسندگان
۱۵	سپاس‌گزاران
۱۷	مقدمه مترجم
۲۳	فصل اول: شکل‌گیری جامعه‌شناسی آموزش و پرورش در طی نیم قرن اخیر
۲۳	راچر دیل
۲۷	هدف: پروژه‌ی مسلط
۳۰	موقعیت: شرایط کار آکادمیک
۳۱	مهم‌ترین ویژگی‌های موقعیت نهادی
۳۵	زمینه: فرصت‌ها و محدودیت‌ها
۳۷	اصل انتخاب و تمرکز و رویکردهای جامعه‌شناسی آموزش و پرورش در بریتانیا، ۱۹۵۰-۹۵
۵۵	نتیجه‌گیری
۶۱	فصل دوم: جامعه‌شناسی فمینیستی آموزش و پرورش
۶۱	جوآن دیلاوگ و مدلین آرنوت
۶۶	یک قالب مفهومی
۶۸	نظریه‌سازی عقلانی: رویکردهای «درونی» و بیرونی
۶۸	فمینیسم لیبرال
۷۱	فمینیسم‌های افراطی و مادرانه

۷۴	فمینیسم سوسیالیست.....
۷۸	معرفت‌شناسی رابطه‌ای و سوال «جنسیت» در تحصیل.....
۸۰	فمینیسم پساساختاری.....
۸۵	نظریه‌ی مدرن‌سازی انتقادی.....
۹۰	ملاحظات آینده.....
۹۳	فصل سوم: بازاندیشی عدالت اجتماعی: یک تحلیل مفهومی.....
۹۳	تاریخ‌نگاری.....
۹۴	بازاندیشی محدودیت‌های عدالت اجتماعی.....
۹۷	چار رونق‌دهنده به عدالت.....
۹۸	عدالت توزیعی.....
۹۹	تقابل انجمنی.....
۱۰۳	تقابل پسامدرن.....
۱۰۸	مفهوم آبریس یانگ از عدالت به عنوان «آزادی از روابط سرکوب‌کننده».....
۱۱۳	نتیجه‌گیری.....
۱۱۳	دستورکار عدالت اجتماعی برای جامعه‌شناسی آموزش و پرورش.....
	فصل چهارم: توسعه، مردم‌سالاری و انحرافات در جامعه‌شناسی آموزش و پرورش معاصر.....
۱۱۵	لین دیویس.....
۱۱۵	توسعه، مردم‌سالاری و انحراف در آموزش.....
۱۲۰	نظریه‌پردازی جامعه‌شناسی جدید از آموزش و پرورش.....
۱۲۴	پیچیدگی و تغییر.....
۱۲۹	ارتباطات، دانش، حافظه و مدل‌سازی.....
۱۳۲	حقوق بشر و انحراف قابل تغییر.....
۱۳۷	«صداها» در توسعه.....
۱۴۲	تلاش برای گرفتن باران.....
۱۴۴	

فصل پنجم: جامعه‌شناسی آموزش و پرورش تطبیقی.....	۱۴۷
لاورنس ساها.....	۱۴۷
نظریه‌های آموزش تطبیقی.....	۱۵۰
چشم‌اندازهای نئولیبرال.....	۱۵۱
چشم‌اندازهای افراطی.....	۱۵۲
چشم‌انداز انتقادی.....	۱۵۴
چشم‌انداز پست مدرنیست.....	۱۵۶
آموزش تطبیقی و مطالعات توسعه.....	۱۵۷
دیدگاه نئوسوسیال: آموزش و سرمایه انسانی.....	۱۵۷
تغییر در مدل‌های اقتصادی آموزش.....	۱۶۰
نتیجه‌گیری.....	۱۶۲
آموزش و پرورش و توسعه اجزاء.....	۱۶۳
آموزش و پرورش و مدرنیته.....	۱۶۳
یک انتقاد از فرضیه مدرن‌سازی.....	۱۶۵
آموزش و پرورش، شهروندی و مردم‌سالاری.....	۱۶۷
آموزش و پرورش، جامعه‌پذیری سیاسی و شهروندی.....	۱۶۷
آموزش و پرورش، مردم‌سالاری و ملت‌سازی.....	۱۶۹
نتیجه‌گیری.....	۱۷۰
فصل ششم: روابط طبقه جدید در آموزش و پرورش.....	۱۷۳
استفن بال و کرول وینست.....	۱۷۳
پایان طبقه.....	۱۷۶
پسزمینه طبقه.....	۱۷۸
استراتژی‌های طبقه.....	۱۸۱
انتخاب.....	۱۸۱
صدا.....	۱۸۶

نتیجه‌گیری.....	۱۹۴
فصل هفتم: جامعه‌شناسی آموزش و پرورش طبقه متوسط.....	۱۹۹
سالی باور.....	۱۹۹
بازنمایی‌های طبقه متوسط.....	۲۰۲
همگنی فرضی طبقه متوسط.....	۲۰۲
مبارس به عنوان موسسات طبقه‌ی متوسط.....	۲۰۵
اجتناب‌ناپذیری موفقیت طبقه‌ی متوسط.....	۲۰۷
ویژگی‌های طبقه متوسط.....	۲۰۹
نتیجه‌گیری.....	۲۱۳
نکات.....	۲۱۳
فصل هشتم: کرس، و. ه. سم: بازیابی میراث مانهایم برای امروز.....	۲۱۵
جوف ویتی.....	۲۱۵
زندگی‌نامه.....	۲۱۶
اهمیت تصویر بزرگتر.....	۲۱۸
درک اصلاحات در آموزش و پرورش.....	۲۲۲
پیامدهای اصلاح آموزش.....	۲۲۸
از تشخیص تا مداخله.....	۲۳۱
راه سوم؟.....	۲۳۷
Refrence.....	۲۴۱
واژه‌نامه.....	۲۷۷
انگلیسی به فارسی.....	۲۷۷
فارسی به انگلیسی.....	۲۸۹

مقدمه مترجم

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش رشته علمی نسبتاً جدیدی است که آموزش و پرورش را به عنوان یک پدیده اجتماعی و فرهنگی در نظر می‌گیرد. به نظر آنان که آموزش و پرورش را به عنوان یک فعالیت اجتماعی بوده و صرفاً به آموزش و پرورش رسمی که هدفها و روش‌های آن به ماهیت و فرهنگ جامعه بستگی دارد، منحصر نبوده است بلکه در بین اقوام ابتدایی که رسماً مدرسه وجود نداشته است، آموزش و پرورش به نحو مختلف وجود داشت و همواره شخصیت کودکان را به گونه‌ای پرورش می‌دادند که برای مشارکت در جامعه و تفهیم نیاز آماده باشند؛ عمده‌ترین تحقیقات و تألیفات مربوط به جامعه‌شناسی آموزش و پرورش در نیم قرن گذشته پدید آمده است، اما ریشه‌های آن را در آثار جامعه‌شناسان قرن نوزدهم نیز می‌توان یافت.

این کتاب به بررسی جامعه‌شناسی آموزش و پرورش معاصر می‌پردازد که مشتمل بر هشت فصل است:

در فصل اول این کتاب راجع دلی، گزارشی از شکل‌گیری و رشد جامعه‌شناسی آموزش و پرورش در طی نیم قرن گذشته ارائه می‌دهد. وی عنوان می‌کند که بیشتر این موضوع، تمایلات نظری، تصورات

فرا نظری و روش‌هایی که مشخصه‌ی جامعه‌شناسی آموزش و پرورش هستند و از عملکردی پدید می‌آیند که وی به عنوان «اصل انتخاب»^۱ به آنها اشاره می‌کند. دلیل معتقد است که پس از پایان جنگ جهانی دوم، سه عامل زمینه، هدف و موقعیت با هم ترکیب شدند تا اصل انتخاب را به وجود آوردند و نقطه‌ی تمرکز رویکردهای جامعه‌شناسی آموزش و پرورش را شکل دهند.

در فصل دوم تحت عنوان «جامعه‌شناسی فمینیستی آموزش و پرورش: پویایی‌شناسی، مذاکرات و راهنمایی‌ها» جوآن دیلاپوگ و مدلین آرنوت، تاثیر تحقیق فمینیستی را مخصوصاً بر تحصیل دختران و زنان، مورد بحث قرار می‌دهند. آنها بحث می‌کنند که مشخصه‌ی تحقیق فمینیستی انعطاف‌پذیری آن است؛ قدرت آن در توانایی برای سازگاری با شرایط متغیر است و انطباق با دستور کار تحقیق برای مشارکت بحران با ایده‌آل‌های دموکراسی اجتماعی به اندازه‌ی برنامه‌های اصلاحی، مهم است. تحقیق حاضر اطلاعات غنی در مورد رابطه میان اصلاحات آموزشی هدایت‌شده توسط دولت، فرآیندهای شناسایی جنسیت و سوابق تغییر جنسیت بر الگوهای عملکرد آموزشی ارائه می‌کند. جوآن دیلاپوگ و مدلین آرنوت عنوان می‌کنند که از طریق قدرت تحلیل سیاست و حق، آن، جامعه‌شناسان فمینیستی قادر بوده‌اند که معیار خود را از عدالت اجتماعی برای و به چالش کشیدن برنامه‌های دولت در رابطه با الگوهای آموزشی مرد و زن، مورد استفاده قرار دهند.

شارون گرویتز مفاهیم گفتمان عدالت اجتماعی را در «فصل ۳» مورد خطاب قرار می‌دهد. وی بیان می‌کند که با توجه به مرکزیت مسائل عدالت اجتماعی نسبت به سیاست، بدون تحقیق جامعه‌شناسی

^۱ selection principle

در آموزش و پرورش، کار مفهومی فراتری، برای گسترش مرزهای آنچه معمولاً به عنوان عدالت اجتماعی تصور می‌شود لازم است. او بر مفهوم‌سازی برجسته‌ی آیریس ماریون یانگ از عدالت اجتماعی تکیه می‌کند تا یک دستور کار عدالت اجتماعی را ترسیم و سیاست آموزش و پرورش را با جامعه‌شناسی و بدون جامعه‌شناسی دنبال کند.

در فصل ۴، لین دیویس، گستره‌ای از بحث‌ها را پیرامون مهم‌ترین درون‌مایه‌های بطن جهانی‌شده‌ی آموزش و پرورش توسعه می‌دهد. وی بیان می‌کند که مهم‌ترین رشته‌ها در جامعه‌شناسی آموزش و پرورش امروز: جامعه‌شناسی توسعه، دموکراسی و جامعه‌شناسی انحرافات - هستند. آنها اغلب کنار هم قرار نمی‌گیرند، اما روندهای جهانی، از تفکر را پیشنهاد می‌کند که به یک نقش فعال‌تر برای جامعه‌شناسان آموزش و پرورش می‌انجامد. ترکیب جدیدی فصل وی شیوه‌ای از مفهوم‌سازی دوباره از کلاس و خرد، ساختار و عاملیت را با تکیه بر رشته‌های جدیدتر از نظریه آشوب و پیچیدگی و مفهوم‌سازی رویکرد سیستم از طریق نظریه‌ی حقوق انسانی و تمرین فراهم می‌کند.

در فصل ۵، لارنس ساها تاثیر گرایش‌های اقتصادی و اجتماعی جهانی بر آموزش و پرورش را مورد بحث قرار داد. وی معتقد است که مطالعه‌ی تطبیقی از آموزش و پرورش نشان داده است که چگونه نقش‌ها و ساختارهای آموزش و پرورش در محیط‌های فرهنگی مختلف، متفاوت بوده‌اند. و نتیجه‌گیری می‌کند که رشته‌ی آموزش و پرورش تطبیقی مدارک کافی برای برطرف کردن هر گونه تصور در مورد وجود یک مدل تنها از آموزش و پرورش مناسب برای همه‌ی کشورها را فراهم کرده است. آموزش و پرورش یک نماینده اصلی برای پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جامعه است، اما زمانی روشی مناسب برای بطن فرهنگی یک کشور خاص مورد استفاده قرار می‌گیرد که تطبیق داده شود.

در فصل ۶، استفن باول و کارول وینسینت، روابط طبقه‌ی جدیدی در آموزش و پرورش و استراتژی‌های آن به عنوان «طبقات متوسط هراس‌آور» در انگلستان، مورد بررسی قرار داده است. همانند فصل بعدی یعنی فصل ۷، کار آنها بخشی از تلاش وسیع‌تر، درون جامعه‌شناسی آموزش و پرورش برای برگرداندن طبقه‌ی اجتماعی به شکل تحلیلی انضباط است. باول و وینسینت نشان می‌دهند که چگونه شرایط اجتماعی و اقتصادی حال حاضر، بازسازی جامعه‌شناسی تمایز طبقه‌ای را در آموزش و پرورش نمایان می‌سازد. آنها نتیجه می‌گیرند که برخلاف جریان سیال و پیچیدگی روابط اجتماعی در گذشته و ویرانی سیاست‌های طبقه‌سستی، طبقه‌ی اجتماعی همپایان در مسیر طولانی به سمت تعیین شانس‌های زندگی حرکت می‌کند، اگرچه فرمایشی اجتماعی ممکن است این وضعیت را به صورت مبهم‌تری ارائه دهد.

در فصل ۷ سالی پاور طبقه‌ی متوسط را مورد خطاب قرار می‌دهد. وی بیان می‌کند یک فقدان عمده‌ی از جامعه‌شناسی طبقه متوسط و جامعه‌شناسی آموزش و پرورش طبقه‌ی متوسط به صورت خاص وجود دارد، بررسی رابطه میان آموزش و پرورش، طبقه‌ی متوسط و شیوه‌ی پیچیده‌ای که مدارس، هویت‌های طبقه متوسط متغیری را پرورش می‌دهند، نشان می‌دهد که چگونه «موفقیت» ساخته و ترویج می‌شود و به بازتولید فرهنگی و اجتماعی کمک می‌کند.

در فصل ۸، جثوف ویتی اصلاحات اخیر را که تلاش کرده‌اند بوروکراسی‌های متمرکز را از بین ببرند و به جای آنها سیستم‌های متغیر از تدریس را با تاکید بر انتخاب مشتری ایجاد کنند را مورد بحث قرار می‌دهد. وی پیشنهاد می‌کند که اگرچه این توسعه‌ها گاهی به عنوان خصوصی‌سازی توصیف می‌شوند، اما سخت است که بگوییم آموزش و پرورش واقعا به میزان مهمی خصوصی‌سازی شده

است. در اغلب کشورها، بازاریابی، استعاره‌ی بهتری برای چیزی است که در رابطه با آموزش و پرورش رخ داده است. توسعه‌ی «شبه بازارها» در خدمات فراهم‌شده توسط دولت، ترکیبی از انتخاب والدین افزوده و خودمختاری مدرسه، به همراه درجه‌ای بیشتر و کمتر از پاسخگویی عمومی و تنظیم حکومت را شامل شده است. وی فراخوان کریس وودهد را برای یک «راه سوم» جهت جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، که در کنار چیزهای دیگر شامل بازگشت به «زمین کلاسیک» خود می‌شود، در تلاش برای بازیابی «پایه‌ی ذهنی که در زمان کارل مانهایم در تصرف خود داشت» متذکر می‌شود. اما، همان‌گونه که ویسی به صورت صحیح نتیجه‌گیری می‌کند، اعمال میراث مانهایم در صحنه‌ی آموزشی معاصر الزاماً به «سنه‌های تحقیقی که وودهد امیدوار بود بدست آورد منجر نمی‌شود، بلکه سیاست‌های کارگری جدید از آن منتج می‌گردد.

سلطانی‌نژاد

1. Chris Woodhead

2. Woodhead